

NORGES HØYESTERETT

Den 28. august 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Øie, Bårdsen og Ringnes i

HR-2015-01773-U, (sak nr. 2015/1427), straffesak, anke over kjennelse:

Den offentlige påtalemyndighet

mot

Marine Harvest Norway AS

(advokat Grunde Bruland)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens kjennelse om avvising av straffesak fordi tiltale ikke er tatt ut av kompetent påtalemyndighet.
- (2) Politimesteren i Sogn og Fjordane utferdiget 19. juni 2014 forelegg mot Marine Harvest Norway AS for overtredelse av forurensningsloven. I forelegget ble boten satt til 2,4 millioner kroner, samtidig som Marine Harvest Norway AS måtte tåle inndragning av 10 millioner kroner. Forelegget ble ikke vedtatt, og saken ble brakt inn for Fjordane tingrett. Under hovedforhandling påsto tiltaltes forsvarer saken avvist som følge av at forelegget ikke var utferdiget av kompetent påtalemyndighet.
- (3) Fjordane tingrett avsa 30. april 2015 dom med slik domsslutning:
 - "1. **Kravet om at saken skal avvises tas ikke til følge.**
 2. **Marine Harvest Norway AS frifinnes.**
 3. **Sogn og Fjordane Politidistrikt dømmes innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale sakskostnader til Marine Harvest Norway AS med 248 789 – tohundreogførtiåttetusensyvhundreogåttini – kroner."**

- (4) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.
- (5) Gulating lagmannsrett avsa 26. juni 2015 beslutning og kjennelse, uriktig benevnt dom, med slik slutning:
- "1. Anken tillates fremmet.**
- 2. Fjordane tingretts dom, post 1 og 2, oppheves og saken avvises."**
- (6) Lagmannsretten la til grunn at forelegget ikke var utferdiget av kompetent påtalemyndighet.
- (7) *Påtalemyndigheten* har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen. Det er i korte trekk anført at politiet er kompetent påtalemyndighet ettersom overtredelse av forurensningsloven § 78 første ledd anses som en forseelse, jf. straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav b.
- (8) *Marine Harvest Norway AS* har tatt til motmæle og har i korte trekk anført at statsadvokaten er rett påtalemyndighet i saken ettersom forurensningsloven § 78 andre ledd fastsetter en sidestrafferamme som kommer til anvendelse ved straffeskjerpene omstendigheter i sin alminnelighet. Det er nedlagt slik påstand:
- "1. Prinsipalt: Anken tillates ikke fremmet.**
- 2. Subsidiært: Anken forkastes.**
- 3. I alle tilfelle tilkjennes Marine Harvest Norway AS erstatning for saksomkostningene etter rettens skjønn med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer."**
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at lagmannsrettens avgjørelse om å avvise saken, som er benevnt "dom", skulle vært truffet ved kjennelse, jf. straffeprosessloven § 30 første ledd andre punktum. Anken må da behandles etter reglene om anke over kjennelser. Utvalget viser videre til at avgjørelsen er truffet av lagmannsretten som første instans, og utvalget har da full kompetanse.
- (10) Lagmannsretten avviste saken, med den begrunnelse at statsadvokaten – og ikke politiet som utferdiget forelegget – er kompetent påtalemyndighet.
- (11) Påtalekompetansen reguleres av straffeprosessloven § 67. Etter andre ledd bokstav a har politiet påtalekompetanse i saker om forseelser, det vil si handlinger med en strafferamme på bøter eller fengsel inntil 3 måneder, jf. straffeloven § 2. Paragraf 67 andre ledd bokstav b–d utvider påtalekompetansen til å omfatte visse forbrytelser. Ingen av disse alternativene er aktuelle i foreliggende sak.
- (12) Det følger av sikker praksis at ved straffebud som har høyere strafferamme ved "særdeles skjerpene omstendigheter" eller andre generelle forhold, er det normalt denne forhøyede rammen som er avgjørende i relasjon til § 67, jf. Bjerke, Keiserud og Sæther, *Straffeprosessloven – kommentarutgave* (4. utg.), bind I, side 283 med videre henvisning til Rt. 2009 side 1615.
- (13) En annen løsning kan imidlertid følge av en tolkning av det aktuelle straffebudet. Dette er lagt til grunn i Rt. 2010 side 850, som gjaldt det tilsvarende spørsmål ved beregning av

foreldelsesfrist etter straffeloven § 67. Førstvoterende uttalte i avsnitt 24 at "[u]ndertiden må løsningen bli en annen, ut fra en tolkning av det aktuelle straffebud". Det kan videre vises til Matningsdal og Bratholm, Straffeloven – Almennelige bestemmelser (2. utg.), side 580 og Matningsdal, Straffeloven (2005) – Almennelige bestemmelser, side 804, hvor det fremheves at løsningen beror på en konkret tolkning. Også disse uttalelsene knytter seg til beregning av foreldelsesfrist, men det presiseres at "[d]ette må også gjelde i andre relasjoner hvor strafferammen har materiell eller prosessuell betydning".

(14) Etter forurensningsloven § 78 første ledd er strafferammen bøter eller fengsel inntil 3 måneder. I andre ledd forhøyes strafferammen til fengsel i inntil 2 år dersom overtredelsen har voldt fare for stor skade eller ulempe, eller det forøvrig foreligger skjerpene omstendigheter, men inntil 5 år dersom overtredelsen har voldt fare for menneskers liv eller helbred.

(15) Forarbeidene til bestemmelsen forutsetter imidlertid at politiet skal ha påtalekompetansen, jf. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) side 77:

"Norges Industriforbund har f. eks. pekt på at med de strafferammer som ble foreslått i utkastet, vil enhver overtredelse av bestemmelsene om forurensning bli regnet som en forbrytelse, ikke som forseelse. Forbundet går inn for at overtredelse av loven som hovedregel skal være forseelse. Strafferettslig vil det bl. a. bety at forsøk ikke kan straffes, men dette har liten betydning så omfattende som gjerningsbeskrivelsen er utformet. Prosessuelt vil den viktigste følge være at påtalespørsmålet kan avgjøres av politiet.

Departementet finner at atskillig taler for å følge Industriforbundets forslag. [...] En er derfor blitt stående ved å nøye seg med bøter eller fengsel inntil 3 måneder som alminnelig strafferamme, og det følger da av strl. § 2 at overtredelse regnes som forseelse."

(16) På bakgrunn av det klare standpunktet til påtalekompetansen som Klima- og miljødepartementet her gir uttrykk for, må forurensningsloven § 78 første ledd etter utvalgets syn tolkes slik at politiet har påtalekompetansen, og at den forhøyede strafferammen i andre ledd ikke er avgjørende. Dette må gjelde selv om departementet tilsynelatende ikke var oppmerksom på prinsippet om at en forhøyet strafferamme endrer forholdets prosessuelle stilling fra forseelse til forbrytelse.

(17) Denne forståelsen av forurensningsloven § 78 er også lagt til grunn i teorien. Andenæs, Lov og Rett 1981 side 557-562, viser til uttalelsene i forarbeidene som er gjengitt over, og uttaler at "[d]et må her være berettiget å tolke loven ut fra forarbeider og reelle hensyn, uten å føle seg bundet av prosessuelle prinsipper som er fastslått i andre forbindelser". Matningsdal og Bratholm op.cit. side 580 og Matningsdal op.cit. side 804 uttaler at det i relasjon til grensen mellom forseelse/forbrytelse i § 78 må legges til grunn at strafferammen er bøter eller fengsel inntil 3 måneder.

(18) Utvalget er på dette grunnlag kommet til at politiet har påtalekompetansen ved overtredelse av forurensningsloven § 78 første ledd. Lagmannsretten har følgelig bygget på en uriktig lovtolkning, og kjennelsen om avvisning må oppheves.

(19) Lagmannsretten har i slutningen punkt 1 tillat anken fremmet. Ettersom samtykke ikke er nødvendig når siktede er et foretak, jf. straffeprosessloven § 321 første ledd tredje setning, ville det riktige vurderingstemaet vært om anken skulle nektes fremmet etter § 321 andre ledd.

(20) Utvalget anser det da riktig å oppheve lagmannsrettens beslutning og kjennelse i sin helhet.

(21) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens beslutning og kjennelse oppheves.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Toril M. Øie
(sign.)

Arne Ringnes
(sign.)

Riktig utskrift: